

ANALIZA PERFORMANTELOR ECONOMICE ALE ÎS CA „AIR MOLDOVA”

T.Samoilenco

Universitatea Tehnică din Moldova

Întreprinderea de Stat Compania aeriană (ÎSCA) "Air Moldova" este principalul instrument de aplicare practică a politicii de stat în domeniul aviației civile a Republicii Moldova. În anul 2006 compania a operat 11 rute regulate din 17 curse regulate operate din Republica Moldova și participă la operarea a 2 din 2 curse neregulate cu caracter sezonier. Astfel, pe lângă cursele Moscova, Praga, Frankfurt, Lisabona, Roma, Atena, Larnaca, Istanbul, București, au fost redeschise cursele Paris, Viena. De asemenea, în anul 2006 au fost perfectate curse aeriene neregulate în direcțiile zonelor turistice din Turcia și pentru prima dată, Air Moldova a fost primul operator aerian din Republica Moldova care a efectuat curse regulate spre Egipt. În anul 2006, Air Moldova a transportat 269 870 pasageri, ce constituie o creștere de 15% față de anul 2005. Totodată, creșterea numărului pasagerilor transportați de către toți operatorii aerieni din Republica Moldova constituie 13%. Respectiv, Air Moldova a înregistrat o creștere mai mare decât media pe țară.

Reieșind din numărul de capacitatea de fotolii disponibilă în anul 2006 și a numărului de pasageri transportați, coeficientul de încărcare cu pasageri în anul 2006 a constituit 80%. Rezultatul este foarte bun, ținând cont de fluxul diferențiat de pasageri în dependență de sezon. Totodată, coeficientul de încărcare realizat în comerțul aviației civile denotă necesitatea de majorare a capacităților de transportare. Desigur, numărul pasagerilor transportați de companiile aeriene autohtone nu se compară cu cel transportat de cele mai mari linii aeriene din lume.

Activitatea de zbor. În anul 2006 Air Moldova a efectuat 4472 de curse aeriene sau 8531 ore de zbor. Zborurile au fost efectuate de propriile aeronave Tu 134 (una), Embraer 12 (una), Airbus A320 (două), Iak 40 (una), An26 (două), cât și de aeronavele antrenate de la alte companii precum Moldavian Airlines, Free Bird, Air Via, Budapest Airline Service. Din timpul total de zbor, 70% au fost efectuate de propriile aeronave Airbus A320, care operează 8 din 11 curse regulate, 19% cu propria aeronavă Embraer, 2,5% cu propria aeronavă Tu 134, 25 cu aeronava Iak 40 și restul 6,5% cu aeronave străine.

În acest mod, aeronava Airbus A320-211 msn 622 a efectuat în mediu 250 ore de zbor lunar, Airbus A 320-211 msn 662 – 247 de ore de zbor lunar, Embraer 120-136 ore de zbor lunar. Din cele expuse reiese că aeronavele Airbus A320 au primit o exploatare normală cu capacitățile încărcate în medie cu 80%, care confirmă corectitudinea

accentului pe acest tip de aeronave. Aeronava Embraer 120 a căpătat o exploatare redusă datorită capacității mici a acesteia. Structurarea încasărilor din vânzări pe serviciile prestate în dependență de tipul de aeronavă arată că unei aeronave Airbus îi revine câte 47,5% din încasările pentru vânzările realizate, aportul celorlalte tipuri de aeronave fiind minor. Air Moldova continuă să rămână cel mai mare consumator al serviciilor aeroportuare, handling, catering, de navigare, etc.

Resursele umane. În cadrul Air Moldova, conform datelor din 31 decembrie 2006, sunt angajate 522 persoane, dintre care 192 de genul feminin și 330 de genul masculin. Din numărul total al salariaților 312 reprezintă specialiștii (dintre care inclusiv 44 piloți, 22 ingineri, 52 tehnicieni avia, precum și alți tehnicieni etc.), 147 muncitori, 2 lucrători și 61 personal administrativ (secțiile vânzări, marketing, tarife, resurse umane, contracte, juriști, contabili, economiști).

Condițiile de muncă corespund tuturor normelor prevăzute de legislația în vigoare. Astăzi, Air Moldova poate afirma cu certitudine că a realizat sarcina propusă de conducerea de vârf a statului, de a asigura un salariu mediu de 300 dolari SUA lunar pentru salariați, în cadrul companiei această sarcină fiind chiar depășită și în anul 2007 vom atinge plafonul salariului mediu de 400 dolari SUA. Air Moldova investește mult în instruirea, menținerea calificării profesionale a propriilor salariați, în special a personalului navigant și tehnic. Astfel, în anul 2006, colaboratorii departamentului tehnic și de zbor au efectuat aproximativ 1434 deplasări peste hotare, atât în scopuri de producere, schimbare de experiență, cât și de menținere/ridicare a calificărilor.

Pentru viitor, Air Moldova își propune să investească în instruirea propriilor tineri specialiști în domeniile tehnic și de zbor, din cauza deficitului de persoane tinere care studiază în acest domeniu și lipsa instituțiilor de învățământ superior care ar oferi studiile de calificarea respectivă în Republica Moldova.

Performanțe economice. Î.S. CA. „AIR Moldova", în perioada anilor 2005 și 2006, conform rapoartelor financiare, dispunea de patrimoniu în valoare de 262,0 mil lei și, respectiv, 562,0 mil. lei. Majorarea respectivă a fost condiționată de procurarea aeronavei sus-menționate și a altor mijloace fixe. La sfârșitul anului 2005, ponderea mijloacelor fixe în structura patrimoniului Î.S. CA. „AIR Moldova" constituia 32,0%, majorându-se pe parcursul anului 2006 până la 63,6%.

În anul 2006 Air Moldova a suportat

cheltuieli financiare (cheltuieli operaționale, de vânzări) în mărime de 662 353 000 lei, pentru operarea curselor aeriene. Vânzările efectuate au rezultat încasări în mărime de 739 557 000 lei. Creșterea vânzărilor înregistrată constituie în mărime procentuală 24%. Coraportul cheltuieli pentru operare a cursei față de venit încasat constituie 1 lei cheltuit pentru 1,116 lei câștigați.

O componentă a structurii veniturilor au fost taxele aeroportuare, inclusiv taxa de modernizare a aeroportului, care au constituit circa 8,6% din totalul veniturilor. Creșterea vânzărilor se datorează, în mare parte, modificării politicii comerciale în raport cu agenții, excluderea interimatului pe piața internă în persoana unui singur agent general (Sky Alliance), lucrul la direct cu agenții de vânzări, controlul mai apropiat al vânzărilor, majorarea numărului propriilor case de vânzare a biletelor, creșterii numărului de pasageri.

Merită o menționare specială că deși numărul pasagerilor transportați a crescut cu 15% anual, mărimea vânzărilor nete au crescut cu 24% ce denotă doar eficiența politicii de vânzări a Air Moldova. În același timp, a fost înregistrată și o creștere a costului vânzărilor în mărime procentuală de 21% față de anul 2005. Astfel, costul vânzărilor în anul 2006 au constituit 662 353 000 lei. Creșterea costului vânzărilor este mai mică decât creșterea vânzărilor. Dacă în anul 2005 costul vânzărilor constituia 91,88%, în anul 2006 acesta constituie - 89,56% din valoarea vânzărilor. Tendința realizată este una pozitivă și anume de creștere a profitabilității companiei. Profitul brut obținut doar din activitatea de vânzare constituie 77 204 000 lei, fiind cu 50% mai mare decât profitul brut înregistrat în anul 2005.

Pentru desfășurarea și altor genuri de activitate, Air Moldova a obținut și alte profituri, rezultate din prestarea serviciilor de deservire tehnică, locațiunea bunurilor imobile, prestarea serviciilor de instruire etc. Valoarea acestora în anul 2006 a constituit 43 054 000 lei sau cu 3% mai mult decât în anul 2005. Totodată, valoarea cheltuielilor administrative și generale în anul 2006 a constituit 20 522 00 lei sau cu 11% mai mult decât în anul 2005. În anul 2006 cheltuielile administrative și generale reprezintă 2,77% din valoarea încasărilor rezultate din activitatea de bază sau 2,62% din valoarea totală a încasărilor companiei. Cheltuielile comerciale în anul 2006 au reprezentat 9,11% față de 10,08% în anul 2005. Profitul înregistrat până la impozitare realizat în anul 2006 a constituit 16 mil lei, creșterea constituind 150% în comparație cu rezultatul financiar al anului 2005. Cu toate că creșterea vânzărilor a constituit 24%, creșterea profitului constituie 150%, indice care confirmă ridicarea eficienței de gestionare a activității economico-financiare. Totodată, în al doilea an consecutiv se observă tendința de creștere a profitabilității companiei, al doilea an obținându-se rezultat financiar pozitiv. Rentabilitatea utilizării activelor

în anul 2005 a fost de 2,4%, iar în anul 2006 - de 7,3%, avînd o tendință de creștere cu 4,9 puncte procentuale.

Probleme majore. Caracteristic activității Air Moldova în anul 2006 au fost următoarele probleme majore:

- defecțiunea pistei de decolare-aterizare a Aeroportului Internațional Chișinău;
- sistemul defectuos de asigurare cu energie electrică a aeronavelor de către Aeroportul Internațional Chișinău;
- sistemul necalitativ de navigare a aeronavelor în Aeroportul Internațional Chișinău; lipsa asigurării a Aeroportului Internațional Chișinău;
- desconsiderarea de către ASAC a prevederilor acordurilor inter guvernamentale bilaterale care reglementează activitatea aviatică și avantajarea operatorilor aerieni străini;
- taxarea de către Aeroportul Internațional Chișinău cu susținerea ASAC, în baza unor ordine în afara legii;
- reglementarea neregulată și abuzivă a sistemului de stabilire a tarifelor pentru serviciile de monopol.

Din cauza pistei defectate, fapt cunoscut Administrației de Stat a Aviației Civile, și la care a făcut referire în mijloacele de informare în masă de neenumărate ori, Air Moldova a suferit un șir de accidente, în rezultatul cărora au fost deteriorare irecuperabil un număr impunător de anvelope ale aeronavelor operate, defecțiunea pistei pune în pericol grav securitatea zborului și a pasagerilor.

Din cauza sistemului defectuos de alimentare cu energie electrică, Aeroportul Internațional Chișinău riscă să distrugă întregul sistem de activitate a aeronavelor care, cunoaștem că în prezent sunt dirijate prin intermediul sistemelor computerizate și este pusă în pericol distrugerea totală a aeronavelor, valoarea cărora este de zeci de milioane de dolari.

Reieșind din cele expuse mai sus, ISCA „Air Moldova” deține locul principalului pilon economic în ramura aviației civile din Republica Moldova, fiind cel mai mare prestator al serviciilor aeriene.

Bibliografie

1. *Datele Administrației de Stat a Aviației Civile (a.2004-2006).*
2. *Air Moldova. Darea de seamă pentru activitatea anului 2006. Chișinău, 2007.*
3. *Strategia de dezvoltare a aviației civile pentru anii 2007-2016.*
4. *Albu N., Albu C. Instrumente de management al performanței. – București: Editura Economică, 2003.*
5. *Zbîrciog V. Performanța managerială – factor determinant al prosperității// Economica. - 2002. – Nr2. - p. 6.*

Recomandat spre publicare 13.04.2008